

UREDNIČKA RIJEČ

U prigodi obilježavanja Dana sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. – 2021., 30. godišnjice Vukovarske bitke i 30. godišnjice rada Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar te pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske g. Zorana Milanovića i Vlade Republike Hrvatske i medijskim pokroviteljstvom Hrvatskoga radija Vukovar i *Vukovarskih novina*, 15. i 16. studenoga 2021. godine u virtualnom (ZOOM) okruženju održan je 24. znanstveno-stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem „Vukovar '91. – trideseta godina poslije“, na temu UZDARJE SLOBODI – IDENTITETI, SJEĆANJA, POVIJEST. Organizatori skupa bili su Institut Pilar i Hrvatsko katoličko sveučilište.

Na skupu je tridesetak govornika iz Hrvatske i inozemstva (Francuska, Mađarska, Japan) prezentiralo ukupno 23 priopćenja, od kojih je pet priopćenja imalo uvodni karakter a ostala su prezentirana u četiri sjednice. Ugledni su hrvatski i inozemni znanstvenici (filozofi, antropolozi, sociolozi, demografi, komunikolozi, pravnici, povjesničari, geografi i drugi) interdisciplinarnim i multidisciplinarnim pristupom iznijeli nove činjenice o Vukovaru '91. dajući tako nov i dublji doprinos sveobuhvatnijem promišljanju fenomenoloških, paradigmatskih i kauzalnih dimenzija Vukovarske bitke, ističući pritom važnost iskustva „vukovarskih sto dana“ za razumijevanje kompleksnosti društvenih procesa u Hrvatskoj i formiranja modernog hrvatskog nacionalnog i kulturnog identiteta.

Posebnu su pozornost privukle teme vezane za kolektivno sjećanje i njegovo prevođenje u nacionalnu memoriju, kako u smislu iskustava drugih (npr. Hirošime u Japalu), tako i u smislu iskustava hrvatskih branitelja ili, pak, studenata Zagrebačkog sveučilišta o temi Vukovara '91. u njihovu dosadašnjem školovanju. Sa zanimanjem su praćene i teme koje su se prvi put našle na vukovarskom skupu kao što su Vukovarska bitka u mađarskom tisku ili problematika vojskođanskih Hrvata i odjeka Vukovarske bitke na njihov politički, društveni, demografski i nacionalni položaj. Na skupu su predstavljeni i najnoviji rezultati istraživanja ljudskih i demografskih gubitaka Vukovara u Domovinskom ratu, kao i prisutnost Vukovara '91. u različitim tadašnjim europskim integracijama (Vijeće Europe, EEZ, KESS). Važna je bila i tema Vukovara '91. u tisku Srpske pravoslavne Crkve u mjesecima prije, tijekom

i neposredno nakon Vukovarske bitke. Na taj smo način nastavili s tradicijom produbljivanja i posredovanja znanja o vukovarskom ratnom iskustvu koje je imalo i još uvijek ima prepoznatljive tragove, obrise i ožiljke ne samo kada su u pitanju nacionalni (unutarhrvatski) nego i međunarodni odnosi.

U tom okviru treba promatrati i ovu publikaciju koja donosi većinu radova priopćenih na skupu održanom 2021. godine. Sukladno osnovnim autorskim tematskim naglascima sadržaj Zbornika smo u konceptualnom smislu strukturirali u četiri poglavlja. U prvom poglavlju, koje smo naslovili *Vukovar '91. – povijest*, nalaze se tri rasprave: *Dražena Žirića* na temu „Demografija Grada Vukovara 1991. – 2021.“, *Ante Mikića* na temu „Ratne i stradalničke teme u tisku Srpske pravoslavne crkve. Studija slučaja: list *Pravoslavlje* o ratu u vrijeme Vukovarske bitke 1991.“ i *Ladislava (Laszla) Heke* na temu „Vukovar 1991. u svjetlu mađarskoga tiska“. Drugo poglavje Zbornika, naslovljeno *Vukovar '91. – sjećanja*, sadržava šest radova: *Sanje Špoljar Vržina* na temu „The Croatian Legacy of Vukovar and the Homeland Defence War – an Anthropological Analysis of Remembering, Forgetting and Memoricide“, *Andriane Benčić Kužnar* na temu „Domovinski rat kroz prizmu politike sjećanja“, *Vlaste Novinc* na temu „Rat, trauma i zbilja (diskurs svjedočenja o Vukovaru na križištu književnosti i povijesti)“, *Marija Bare i Jakova Žizića* na temu „Vojvođanski Hrvati u kontekstu Vukovara 1991. i Vukovarske bitke: posljedice i sjećanja“, *Ivane Bendra i Matea Žanića* na temu „Prakse obilježavanja sjećanja na Domovinski rat među braniteljima grada Vukovara“ te *Mirjane Semenić-Rutko* na temu „Zdravstvo u Hrvatskoj – iz ratnog u moderno“. Tri su rada uokvirena zajedničkim naslovom trećega poglavlja *Vukovar '91. – identiteti*. Riječ je o radovima *Marte Račić* na temu „Gvozdansko (16. st.) – Vukovar (20. st.): identitet i sudbina hrvatskoga branitelja od legende do stvarnosti“, *Danijele Lucić, Ozrena Žuneca i Slavena Zdilara* na temu „Etika vojnog poziva – sjećanje i identitet u procesu vojnog obrazovanja“ te *Renata Matića* na temu „Vukovar '91. iz perspektive generacije Z – tri desetljeća poslije“. Konačno, četvrto poglavje Zbornika, *Vukovar '91. i europske integracije*, donosi dva priloga: *Marc Gjidara* autor je rada „Vukovar i Europska unija“, a *Neven Šimac* rada „Druge europske integracije i Vukovar“. Naslovi poglavlja i radova jasno upućuju na zaključak da se Vukovar '91. još uvijek otvara novim temama i novim istraživačima. Nakon više tisuća stranica objavljenih u zbornicima radova s vukovarskog skupa u organizaciji Instituta Pilar (prvi još daleke 2000. godine), još ima i prostora

i potrebe za novim, još dubljim i sveobuhvatnijim znanstvenim raspravama tim više jer smo neke teme tek ovlaš dotaknuli, a neke druge zbog novih činjenica, podataka i spoznaja traže nova ili proširena tumačenja. Drugim riječima, Vukovar '91. u znanstvenoistraživačkom smislu nismo iscrpili – ni metodološki, ni sadržajno, ni motivacijski.

Recenzenti zbornika su prof. dr. sc. Danijel Labaš, doc. dr. sc. Anita Dremel i izv. prof. dr. sc. Ines Sabotić na čemu im toplo zahvaljujemo, osobito na vrlo pohvalnim riječima i konkretnim savjetima za sadržajno poboljšanje rukopisa.

Zahvaljujemo tako i svima koji su uložili napor, znanje i vještine kako bi ova ukoričena verzija radova izloženih na skupu 2021. godine bila znanstveno relevantna i zanimljiva, kako akademskoj zajednici tako i širem čitateljstvu. Pritom napomijemo da su za iznesene podatke i tvrdnje odgovorni sami autori. Kao urednici nastojali smo poštovati autorski izričaj, a rukopise radova jezično i grafički urediti sukladno dugoj institutskoj tradiciji objavljivanja zbornika radova s vukovarskog skupa.

Naravno, najveća zahvalnost ide autorima, koji su pronašli vremena i interesa svoja usmena izlaganja pripremiti u pisanoj inačici i tako ih učiniti trajnom vrijednošću u hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji, osobito u institutskoj bibliografiji Domovinskoga rata i Vukovara '91.

Uredničku riječ pišemo 15. siječnja 2023. godine, na 31. obljetnicu diplomatskog priznanja Republike Hrvatske i 25. godišnjicu završetka mirne reintegracije hrvatskoga Podunavlja čime je konačno slomljen velikosrpski nacionalni i ekspanzionistički projekt. Oba događaja ne bi bila moguća bez hrabrih hrvatskih branitelja Vukovara i Hrvatske. Stoga je naša obveza i dužnost istraživati, posredovati i promicati znanstvenu istinu o Vukovaru '91. i Domovinskom ratu u cjelini kao „kamenu zaglavnom“ slobodne, moderne, neovisne i demokratske hrvatske države.

Urednici

U Vukovaru, 15. siječnja 2023. godine